

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

בנ העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

יריעות שלמה

חלק ג יריעה נא

ה' יתח גבוה שעי"כ הוא ג"כ יתח קרוב אל השמש
והיו חוליס סבת החום בקירוב אל השמש . ונעתק
מזה לקרא לכל מה שהוא בצד דרום בשם נגב . כמו
על ירך המשכן נגבה . נגב ירושלים והוא כולו מושל מן
נגב כללי המורה על דרום העולם והוא שוב מושל
מן נגב המורה על גבוהת השמש . עיין בחלק הראשון
באר נגב :

יריעה נב

חג . גקיק . נקר . הנחת שלשון על הנקבים
והחלולים שבסלעים
(העלונגן) ונדלים לפי חלוק היותן . שם חג מורה
על אותן החלולים שהן טבעיות בסלע שהסלע כמו
שהוא עושה הר ונגבה אינו הולך על קו ישר ומטה
למעלה כנגדל אך יש בו בליטות וסקיעות מראשו ועד
רגליו כפי מה שנבדל כך בטבע יקרא כל חלל וחלל
שבין בליטה לבליטה בשם חג (קלופט . צווישן רוים)
שליכך יומא תמיד שם חג בלשון רבים חגוי עם לשון
יחיד סלע . כמו שכני בחגוי הסלע (ירמי' י"ט ט"ו) .
שכני בחגוי סלע (עובדי' א' ג') ונתי בחגוי הסלע
(שה"ש ב' י"ד) לפי שיש בסלע אחד בליטות הרבה .
ובשרשים שרש חג בארנו ששם חג הנחתו הראשנה על
ההפסק הסדריי שבין הדברים שהיו יחד דבר אחד אלו
לא נעשה הפסק ביניהם . יקרא המועד חג הגמנות
חג הסוכה ע"ש שעושה הפסק בימי המעשה שלפניו
ושלאחריו (פעריוען . אינער וואללע) אך יום השבת
אינו נערך כלל עם הימים שלאחריו כ"א עם מה
שלפניו שהוא סוף ושביחת ימי המעשה שלפניו . וימי
המעשה שלאחריו הם שוב התחלת זמן חדש . ויקרא
מין כלי ההגדסה מדרוג (זירקל) ע"ש ההפסק שבין
השמים שהוא עושה ע"י ההפסק שבין ירכויו .
ויקראו החלולי' שבסלע חגוי ע"ש ההפסק שבין בליטות
הסלע עיין שרשים שרש חג :

ושם גקיק הוראתו על אותן החלולים שבסלע
שנעשו בו במקרה ע"י גשם ומטר
סוחף כענין מה שנמצא תמיד בין חלקי הסלע הגדול
שבת חול ועפר והוא נשטף משם בשטף וזרס גשם
עד שיאחר חלל במקומו ויקרא זה החלל גקיק .
מלשון נקיון והיינו שנעשה מקום החול והעפר שבסלע
נק נשמו ע"י שטף הגשם בעין שימקה הכלי מן
החול

ואגב מחנגדים וכן מוכיח הטעם שבספלה ובנגב
דבוקים ומלת בהר מוספק בטעם הבר . ומשום כך
ג"כ לא הזכיר שיבואו ג"כ בעמק צביא ובנקעה כמו
שהזכיר שיבאו בשפלה ובנגב . כי העמק והציא
והנקעה וכו' אינם רק שמים קטנים פרטיים הבלתי
מתפשטים על חלק גדול מן הארץ ולא יכול בהם ענין
ביאה וכנוש . וכן כשמוע כל המלכים אשר בהר
ובשפלה (יהושע ט' א') . כל ארץ הגשן ואת השפלה
(שם י"א ט"ז) ובערי השפלה (ירמי' ל"ב מ"ד) .
ומן הפלא שבכ"מ שהזכיר שם שפלה הזכיר על הרוב
כנגדו שם נגב . כמו ובשפלה ובנגב (דברים א')
הנגב והשפלה (יהושע י' מ"ס) נגב כנרות ובשפלה
(שם י"א ב') . יושב ההר הנגב והשפלה (שופטים
א' ט') . בערי השפלה והנגב (דה"ב כ"ח י"ח) .
ובערי השפלה ובערי הנגב (ירמי' ל"ב מ"ד) ועוד
הרבה דומיהם . ואלו הי' ענין שם נגב צד דרום כמו
שחשבו המפרשים אינו ענין להיותו המיד המתנגד
לשפלה כי מי מונע מהיות שפלה ג"כ בצד דרום ? א"ו
שנגב ענינו נגב ובגבונית ומתנגד היטב לשם שפלה .
ומה שאמר בהר ובנגב ובשפלה אין מלת ובנגב מיותר
אחר שכבר אמר בהר כי הר לחוד ונגב לחוד שההר
הוא הר ממש שגלוי וידוע לכל שהוא הר אך אין שם
הר כאן שם האיש של הר אחד פרטיי כ"א שם המין
ככ"מ שיש הר כמו ויהי לי שור וממור . והנגב שוב
דבר בפ"ע שהיינו שטח גדול שטחיי המתפשט באורך
המדינה וכן השפלה . אך בשחוף השם יקרא ג"כ חלק
נמוך קטן הבלתי מתפשט כ"כ ג"כ בשם שפלה כמו
כשקמים אשר בשפלה לרוב (מ"א י' כ"ז) . והשקמים
אשר בשפלה (דה"א כ"ו כ"ח) . וכן יקרא בשחוף
השם פאת דרום נגב . כמו לפנה ונגבה . נגב
תימנה . והי' לכם פאת נגב . וזה ג"כ מלשון גובה
וגבניות שלפי שהי' ההלח ישוב העולם בצד צפון הי'
גבניות קשת חצי היום שצד דרום מתגלה ליושבי
צפון בגובה וגבניות בצמינת שהוא מפקיק ציניהם
לבין השמש הנשחרת להם תמיד בצד דרום וכמו שהוא
באמת כל השמש הולכת ומתרחקת מהם לצד דרום
כך יתקצרו להם מדת הימים כי קשת הדרומי חוצץ
בבניהם מלראות השמש . ועוד מטעם אחר לפי שפאת
דרום יותר מתחמם מפאת צפון שבו רוב הישוב והוא
בא המגת תיודת מציאות החמה בצד דרום בערך
כל יושבי צפון למיכר הי' נראה להם צד דרום כאלו

החול ועפר ע"י שטיפת מים (אם גשוויפט) ונו"ן
 נקיק נו"ן נפעל האמת"ו כנו"ן נקי - שרש המלה
 הקו"ף בלבד שהנחה על התרוקנות הדבר והתנקותו
 מן המותרות שהוא ג"כ ענין קא - ותקיא הארץ
 כאשר קאה - ושכרו וקו' (ירמי' כ"ה) דהיינו ההרוקן
 והעשות נקי מן המותרות המקריי (פורגירן) ונא
 בפעל הכפל נקיק דהיינו נקיון הנעשה בחזק ע"י
 סף גסס מרובה וע"מ רקיק - שיבש אש - יחמר
 על סלע היחיד נקיק לשון יחיד - כמו בנקיק הסלע
 (ירמי' ג' ד') לפי שהסלע אינו מעורב עם חול ועפר
 בתוקמות הרבה עד שיבי' נודק לומר נקיקי סלע לשון
 רבים כמו שיחמר הגוי הסלע לפי שהסלע יש בו
 בליטות רבות ופנימות מראשו ועד רגליו כפי מה שאי
 אפשר לגשם גדול כסלע שיבי' הולך על קו ישר מראשו
 ועד סופו אבל הערוכות חול ועפר רק ענין מקריי
 בסלע ואינו בכל הסלעים ויתדבק זה המקריי אך
 במקום א' מן הסלע לא על פני כולו - חכן על
 סלעים הרבה יפול ג"כ לשון רבים בנקיקים כמו
 ובנקיקי הסלעים (ישעי' ז' י"ט) - ומנקיקי הסלעים
 (ירמי' ט"ז ט"ז) - והיינו נקיקים של סלעים רבים
 שיש בכל אחד נקיק :

יריעה נב

בור - באר - מורים שיחס על חסירה וחלל
 שנקרקע הוולך על קו נב (וענק
 רענט) דהיינו בזמן שפי החלל מכוון על קו ישר
 ממעלה למטה כנגד השולים - כי כשהחלל מושך למן
 הצד אע"פ שהפה והשולים מכוונים זה לזה יקרא אותו
 החלל חור (לאך) - וכשיש בזה החור רחבת ידים
 לגור בו בני אדם יקרא מ' צ' דה (העלע) - וכשיהיה
 הולכת בכפיפה ועקימה לגדין זה יקרא כף
 (קרימוזג) הלשון כפיפה ועקימה שגריך הכנס בו
 לכפוף ולעקום הליכתו כמו חורי עפר וכפים (אויב
 ל' ל') - וככפים עלו (ירמי' ד' כ"ט) או שנקרא
 כף אותו הנעשה בחסירה כפיפה עגולה למעלה
 שכשהוא למעלה בצנין שטל הקרקע נקרא כופה
 (גוועלכ) וכשהיא חפורה בקרקע נקרא כף (גרופט) -
 אולם כשהחלל החסירה הולך ישר ממעלה למטה יקרא
 צור ובאר - וההבדל ביניהם חלוף החללית המבוקש
 בכל א' מהם - הוגח שס ב' על החפירה בקרקע
 הנעשה לשם כלי להחזיק איזה דבר אין הפרש אם
 נעשה במלאכה ע"י כריה וחפירה או שנעשה מאליו
 כגון הצורות שביערים ומדבריות שנעשו מאליהם -
 ותשמישי הבור לכמה ענינים - אם להחזיק המים
 שיתקבצו בו מן הגשם כדי להסתפק מהם לשתיה
 במקו' שאין מעינות מצוים ולשאר צרכים (סיסערע) -
 כמו ובור מקוה מים יהי' טהור (ויקרא י"א ל"ז)
 והיינו צור שנקובצים בתוכו מים חלושין שיקוו לתוכו -
 שבה מים מצורך (משלי ה' ט"ז) ושמו איש מי צור
 (ישעי' ל"ז ט"ז) - ואם להטמין בו ירקות ושאר
 דברים המשומרים בקרקע כמו כי יפתח איש צור או
 כי יכרה איש צור (שמות כ"א ל"ג) דהיינו צור
 ברשות הרבים שאינו נעשה בשביל שיקוו בו מים שאין
 דרך לעשות כן ברה"ר מקום עובדים ואבים אבל
 נעשה כה 25

והעשות נקי מן המותרות המקריי (פורגירן) ונא
 בפעל הכפל נקיק דהיינו נקיון הנעשה בחזק ע"י
 סף גסס מרובה וע"מ רקיק - שיבש אש - יחמר
 על סלע היחיד נקיק לשון יחיד - כמו בנקיק הסלע
 (ירמי' ג' ד') לפי שהסלע אינו מעורב עם חול ועפר
 בתוקמות הרבה עד שיבי' נודק לומר נקיקי סלע לשון
 רבים כמו שיחמר הגוי הסלע לפי שהסלע יש בו
 בליטות רבות ופנימות מראשו ועד רגליו כפי מה שאי
 אפשר לגשם גדול כסלע שיבי' הולך על קו ישר מראשו
 ועד סופו אבל הערוכות חול ועפר רק ענין מקריי
 בסלע ואינו בכל הסלעים ויתדבק זה המקריי אך
 במקום א' מן הסלע לא על פני כולו - חכן על
 סלעים הרבה יפול ג"כ לשון רבים בנקיקים כמו
 ובנקיקי הסלעים (ישעי' ז' י"ט) - ומנקיקי הסלעים
 (ירמי' ט"ז ט"ז) - והיינו נקיקים של סלעים רבים
 שיש בכל אחד נקיק :

ושם נקר - עגור מפעל נקר לשון נקור שהוא
 ענין פתוח וקעקוע (אויס שטעכן)
 כמו העיני האנשים ההם הנקר (במדבר ט"ז י"ד) -
 ענמי נקר מטלי (אויב ל' י"ז) יקרוה ערבי נחל
 (משלי ל' י"ז) - כל נקר הנעשה בדבר חד כאלו
 תאמר מחט או פי צפור נקרא נקירה - וכן כל המשנ'
 צפור המנקר בהאנה ועכבר המנקר באבטיח (חולין
 ט') שני הצפור העכבר חודדים ונחוד פיהם עושים
 נקב והוא נקרא נקור (פיקקן) ונעמק מזה לקרא
 הנקב שצנור נקר כמו ושיחיד בנקרת הצור (שמות
 ל"ג כ"ב) - בנקרת הצורים (ישעי' ב' כ"א) שהצור
 אכן קשה ביותר כחומר למעלה ואי אפשר לעשות בו
 נקב כ"א ע"י מקבת חד לפיכך יקרא כל נקב של צור
 אף הנעשה בו בטבע גשם נקר וכענין ואל מקבת צור
 נקרתס (ישעי' כ"א א') - ועיין בחלק הראשון באור
 קרה שסס נחבאר שרש קר מענין פגישה חוקה -
 וכל' הש"ס ישמשו מן נקר ג"כ לשון התנקות כענין
 נקיק דלעיל כמו והרונה לנקר חצרו (חולין ע"א)
 לנקר חצרו הוא צריך (בינה ח') דהיינו לנקות חצרו -
 אך אפשר ג"כ שהוא מענין נקור ממש והיינו שהוא

ש
 תק
 מו
 מן
 של
 מו
 בים
 עים
 ורה
 כמו
 מטה
 ועד
 חלל
 (ים
 לשון
 (ז'
 סלע
 ה -
 על
 אלו
 נכות
 פניו
 שבת
 מה
 וימי
 יקרא
 שבין
 ימות
 סלע
 מטר
 גדול
 גשם
 סלע
 לי מן